

באיסור יחוד ארוסה

לע"נ אימי מורתי מרת רחל לאה בר' מרדכי צבי
הכהן ז"ל הכ"מ

דין כתיבת כתובה לפני החופה

הרמב"ם פסק בהלכות אישות פרק י' הלכה ז' "וצריך לכתב כתובה קודם כניסה לחופה ואחר כך יהיה מותר באשתו", ובמגיד משנה "אבל מ"ש רבנו קודם כניסה לחופה הוא מפני שהוא סבור דבעינן לכתחילה חופה הראויה לביאה שלא יחסר דבר אפילו מדבריהם". המחבר בש"ע סימן סו ס"א כותב "אסור להתייחד עם כלה קודם שיכתוב לה כתובה". הרמ"א מגיה "ויש מקילין ומתירין להתייחד בלא כתובה ובלבד שלא יבעול (הר"ן ריש כתובות)". הר"ן, כפי שיבואר להלן, חולק גם על עיקר דינו של הרמב"ם, ומתיר ליכנס לחופה לפני כתיבת הכתובה. הרמ"א הכריע כדעתו רק לגבי איסור יחוד ומתיר היחוד אף אם אין כתובה, אולם לגבי עצם כתיבת הכתובה נראה שמסכים הוא למחבר שיש לכתוב הכתובה לפני החופה.

החלקת מחוקק והבית שמואל הביאו את דברי הב"ח החולק על הטור שאת לשונו העתיק המחבר, וסובר שהטור (וכן המחבר) הפריז על המדה בכך שאוסר יחוד לפני כתיבת כתובה. וז"ל החלקת מחוקק "בב"ח כתב שהרמב"ם דקדק בלשונו ולא כתב שיש איסור בדבר רק שכתב וצריך לכתב כתובה קודם כניסתה לחופה ואח"כ יהיה מותר באשתו משמע שלכתחילה צריך לעשות כך שלא יבוא לידי איסור, אבל איסור ממש לא שמענו ביחוד", וצ"ע להבין דברי הטור והמחבר.

הרמב"ן (הובא בהרב מגיד הנ"ל) והר"ן ריש מס' כתובות חולקים על הרמב"ם ועל בעל העטור שאף הוא סבור כהרמב"ם שאין מכניסים לחופה עד שכותבים כתובה. הר"ן חולק עליהם בשלש נקודות: א. "וכן בדין (שמותר לכונסה בלא כתובה, א.ר.) שלא מצינו שתהא אסורה להתייחד בלא כתובה וטעמא דמילתא משום דאיסורא דביאה בלא כתובה מדרבנן בעלמא הוא". ביאור דבריו, מכיון שאין איסור יחוד אין חסרון בחופה שתהא נחשבת כחופה שאינה ראויה לביאה, ב. דכיון שהיא לא תשמע לו להסכים לביאה לא אסרו היחוד, וגם כאן כוונת הר"ן שאין זה נחשב

כחופה שאינה ראויה לביאה הגם שלא כתבו כתובה, ג. דהא מדינא דתנאי ב"ד יש לה כתובה גם אם לא נכתבה אלא שאינה סומכת דעתה על זה, אולם במקרה דידן היא כן תסמך, עיין בהגהות הב"ח על הר"ן המסביר את דבריו.

הסבר דין כלה בלא ברכה

המחבר בא"ע סימן נ"ה ס"א מביא דברי הרמב"ם בהלכות אישות פרק י' הל' א' "הארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים כל זמן שהיא בבית אביה והבא על ארוסתו מכין אותו מכת מרדות", והרמ"א מוסיף "ואפילו ביחוד אסורים ולכן ארוס שהוא עם ארוסתו בבית אחד מברכין ז' ברכות פן יתחדו (מרדכי, פ"ק דכתובות)". המגיד משנה מציין כמקור לדברי הרמב"ם שארוסה אסורה בביאה "זה מבואר בהרבה מקומות", הגר"א מציין מס' כלה ורש"י כתובות ז': "תנו רבנן מברכין ברכת חתנים בבית חתנים רבי יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה אמר אביי וביהודה שנו מפני שמתניח עמה", וברש"י ד"ה שמתניח "באירוסין כדי שיהיה לבו גס בה כדלקמן (יב.) לפיכך מברכין ברכת חתנים מתחילה דתניא במס' כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה", ובד"ה ואסר לנו את הארוסות" מדרבנן שגזרו על היחוד של פנויה ואף ארוסה לא התירו עד שתיכנס לחופה ובברכה כדפרישית כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה". הכסף משנה מצטט את רש"י כמעט מלה במלה (בכסף משנה אינו מזכיר רש"י אבל בבית יוסף מזכירו), "זה נלמד מנוסח ברכת האירוסין ואסר לנו את הארוסות כלומר מדרבנן שגזרו על יחוד פנויה ואף ארוסה לא התירו עד שתיכנס לחופה וכמו שאמרו במס' כלה, כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה". בהגהת אשר"י על אתר "ודקדק רבנו יחיאל מפרי"ש (צ"ל מפרי"י, הב"ח בהגהות על המרדכי) דאסור לאדם להתייחד עם ארוסתו בלא ברכה ואסר לנו את הארוסות הכי פירוש, חכמים שגזרו על יחוד של פנויה גזרו על יחוד דארוסה. מרדכי"

ונראה ביאור הדברים דאין כאן שתי גזרות, אלא דאיסור יחוד דפנויה עומד בתקפו עד שתכנס לחופה (ולכמה שיטות עד הברכות). וכך מבואר בריטב"א "פירש"י ז"ל דהוא מדרבנן שגזרו על יחוד דפנויה ואף ארוסה לא התירו עד שתיכנס לחופה ובברכה". הדברים מפורשים במהדורה קמא של רש"י המובאת בשיטה "בית דינו של דוד גזרו אף יחוד דפנויה והם לא התירו גזירתם עד שתיכנס לחופה אבל ארוסה עומדת בגזרתה דפנויה בעלמא".

מדברי רבותנו אלה מבואר דאיסור ביאה בארוסה נלמד מהך דאסורה ביחוד, דהרי זה פשוט דאם כי יתכן איסור ביאה בלי איסור יחוד, אבל לא יתכן איסור יחוד בלי איסור ביאה. אולם שיטת התוספות היא אחרת, נראה מדבריהם שקיים איסור ביאה בארוסה אבל אין איסור יחוד, וז"ל הגר"א בסימן נ"ה הנ"ל "אבל תוספות שם ד"ה ר' יהודה וכו' משום ביאה, וז"ל התוס' ואמרינן כלה בלא ברכה ברכה

אסורה לבעלה כנדה, ולפי שפעמים בא עליה שלא לשם חופה עושין ברכה מתחלה כדי שתהא כלה בברכה. ביאור הגמרא אינו כרש"י שאיסור ביאה נלמד מאיסור יחוד וביהודה ברכו בכדי להתיר היחוד, אלא דביהודה ברכו משום שקיים חשש של ביאה (וכך גם ביאר דברי הגר"א בספר ברכת אליהו). דרך אגב אנו למדים ששיטת התוס' דאם בא עליה לשם חופה אין הברכות מעכבות דהרי כתבו שיש לברך משום שלפעמים בא עליה שלא לשם חופה ולכן יש צורך בברכה המקילה מחומרת האיסור, כך מבואר בבית מאיר סימן נ"ה ובהמקנה בקו"א המובא באוצר הפוסקים סימן נ"ה סק"ה, או שמכיון שבירך יבוא עליה לשם נישואין, כך איתא בב"ש סימן נ"ה ס"ק א.

נמצא שלפי תוס' הכוונה "כלה בלי ברכה אסורה לבעלה כנדה" שהיא אסורה בביאה, ולפי רש"י ורבנו יחיאל ביאור אסורה לבעלה שארוסה אסורה ביחוד כמו נדה שאסורה ביחוד אם טרם עשו מעשה. עיין בבית מאיר סימן נ"ה שהרחיב בבאור השיטות השונות באיסור כלה בלא ברכה, וכן בחידושי רבי ראובן כתובות סימן ח', ובדברי רבותינו האחרונים הבעל אילת אהבים, עצי ארזים והנצי"ב המובאים באוצר הפוסקים בסימן נ"ה.

נראה לומר שהמגיד משנה והכסף משנה מחולקים בשיטת הרמב"ם אם יש איסור יחוד בארוסה בלי ברכה, דהמגיד משנה אחרי שכתב (מובא לעיל) שמבואר בהרבה מקומות שארוסה אסורה בביאה מוסיף "ופשוט הוא שהוא מדברי סופרים והראיה מנהג יהודה שמיחדין אותם קודם כניסה לחופה ואם היתה אסורה לו מן התורה לא היה מותר להתייחד עמה". הבית מאיר בסימן נ"ה מסתפק אם המגיד משנה סבור שארוסה אסורה ביחוד או לא, בעוד שנראה ברור מדברי הכסף משנה המצטט רש"י שארוסה אסורה אף ביחוד, ולכן בא"ע סימן ס"ו סעיף א' פוסק שאסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה, אלא שצ"ע למה לא הזכיר איסור יחוד בסימן נ"ה ורק הרמ"א הגיה "ואפילו ביחוד אסורים". ונראה שאולי לשיטתיהו, המחבר סומך על מה שכתב בסימן ס"ו ושם פסק שגם אחרי כניסתה לחופה אסורה ביחוד אם לא כתב כתובה, וא"כ ק"ו שאסורה ביחוד לפני חופה, אולם הרמ"א שפוסק בסימן ס"ו כהר"ן שאין איסור יחוד אחרי כניסתה לחופה אפילו אם לא כתב כתובה, צריך לציין בסימן נ"ה שארוסה לפני כניסתה לחופה אסורה ביחוד.

בירור גדר חופה שאינה ראויה לביאה והסבר דברי הטור

הר"ן בפ"ק דפסחים (ברי"ף דף ד.) הביא דברי הרמב"ם והרמב"ן דמברכים ברכת נישואין קודם החופה בניגוד לדעת הבה"ג, וז"ל "ולא מפני שהוא בכלל מה שאמרו כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן שהרי אלו ברכת השבח הן אלא מפני שחופה יחוד הוא ובעיני ראויה לביאה וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה". וצ"ע דהא הר"ן סבור בכתובות דאע"פ שהביאה בלא כתובה אסורה, היחוד מותר

והוא יחוד הראוי לביאה כנ"ל וכפסק הרמ"א משמו בסימן ס"ו, וא"כ מאי שנא דין כלה בלא ברכה אסורה כנדה דמהווה פגם וחסרון בחופה מהך דינא כשאין כתובה שהביאה אמנם אסורה אבל היחוד מותר, ועיין בשער המלך בהונטרס חופת חתנים בסוף סעיף ו' שהקשה כן, וז"ל "תו ק"ל שלפי מה שכתב הרב המגיד שדעת הרמב"ן ז"ל לחלוק על רבנו וס"ל דמותר לכונסה קודם כתיבת הכתובה והיינו ע"כ משום דאין איסורו אלא מדרבנן ואילו הר"ן ז"ל בפ"ק דפסחים כתב שדעת הרמב"ן ז"ל שצריך לברך קודם נישואין מפני שחופה יחוד הוא ובעינן ראויה לביאה וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה, הרי דס"ל דאפילו במידי דאיסורו מדרבנן אסור ליכנס לחופה, וצ"ל דטעמיה דהרמב"ן גבי כתובה לאו היינו טעמא משום דאיסור דרבנן אלא משום אינך טעמי שכתב הר"ן ריש פ"ק דכתובות יעו"ש". אם כי אפשר לתרץ הרמב"ן דרך זו (ואמנם נימוק זה של הר"ן לא הוזכר ברמב"ן, חידושי הרשב"א לכתובות בספרו הם של הרמב"ן כידוע) אבל הקושיא תשאר על הר"ן.

והנראה בזה, דהנה ארוסה אסורה מדבריהם בביאה עד שתנשא והוסבר לעיל שזה גורם שאיסור יחוד דפנויה נמשך גם אחרי אירוסין עד הנישואין, הברכות, או שניהם יחד. ויש לחקור בהנך דינים דחז"ל חייבו, אמירת הברכות וכתבת הכתובה, האם הם נחשבים כחלק מהנישואין, כחלק מהחופה, ולכן אי קיומן יהא נחשב כפגם בחופה בנשואין לשיטה שחופה היא יחוד, והחופה תחשב כאינה ראויה לביאה משום שאיסור יחוד דפנויה אינה ניתרת ונמשכת, או שאינם נחשבים כחלק מהנישואין, ואם כי יש לעשותן, אבל חיובם הוא חיוב צדדי גרידא, ולכן החופה אינה נפגמת וקונה. ונראה שהר"ן סבור דאיסור ליכנס לחופה בלי כתובה הוא איסור צדדי ואינו נחשב כחלק החופה, ולכן החופה (לשיטה שחופה היא יחוד) קונה, משא"כ חיוב הברכות כן מהווה חלק מהנישואין, וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, ובלי ברכות הוא פגם בחופה משום דאיסור יחוד דפנויה אינו נותר וקיימא באיסור יחוד, וזה נחשב לפגם בעצם החופה להחשב כחופה שאינה ראויה לביאה. הטור והמחבר חולקים על הר"ן בזה וסבורים שגם דין כתיבת הכתובה נחשב כחלק מהחופה, וגורם שאם לא נכתבה שהחופה תחשב כאינה ראויה לביאה ואינה קונה, וזה הם לומדים מכך שהרמב"ם פוסק שצריך לכתב הכתובה לפני כניסתה לחופה ומשמע שבלי זה היא פגם בחופה. נמצא שהדברים תלויים זה בזה, דאם היא חסרון בחופה שאין כתובה משום שאיסור יחוד דפנויה אינו נותר ונמשך, אז החופה נחשבת, לפי השיטה שחופה היא יחוד, כאינה ראויה לביאה ואינה קונה.

נראה שאפשר לתרץ ביסוד זה קושיית הבית יעקב בריש כתובות על שיטת הרמב"ם דחופה היינו יחוד וז"ל "ועוד דאי אמרינן דחופה היינו דוקא יחוד ולרמב"ם בעינן חופה דחזי לביאה דוקא קשה על הירושלמי שהביאו התוספות יומא יג: דמתקינין לו אשה אחרת, שכתבו דהקידושין והנישואין הם ביוה"כ דוקא לאחר שמתה הראשונה, והך כיון דביאה הראשונה היא ודאי דאסורה ביחוד ביו"כ כמו בנדה כל שלא בעל, וכיון דלאו בת יחוד היא ממילא לאו בת כניסה היא, ובכהן גדול כניסה

דוקא בעי כמבואר שם" (ועיין בספר ברכת אברהם כתובות מח: דמפלפל בזה). והנראה בזה דאף לשיטת הרמב"ם שאינו מחלק כהר"ן בין אמירת ברכות לכתיבת כתובה, ולכן אם לא בירך או לא כתב כתובה הגם שנכנסה לחופה עדיין אסורה ביחוד, יש הבדל בין דינים אלו ודין יוה"כ, משום שאיסור ביאה ביום כפור הוא איסור צדדי לגמרי מכיון שאין איסור זה נגרם על ידי חסרון בעצם הקנין, כפי שזה בברכה שיש לברך הברכות מצד הקנין באשה, או ככתיבת הכתובה, שאף דין זה לדעת הרמב"ם מהווה חלק מקנין הנשואין, משא"כ איסור ביאה ביום הכפורים שאינו קשור לקנין הנשואין אלא הוי דין מדיני עינוי יום כפור, ולכן החופה כן מתירה איסור יחוד.

ההנחה לפי הרמב"ם ברכת חתנים דומה לכתיבת הכתובה בכך שאסורים ביחוד אם לא ברכו או לא כתבו כתובה, ושאיסור זה מקורו בדין שארוסה אסורה ביחוד, כלומר, שאם לא ברכו או לא כתבו כתובה אין מה שיתיר איסור יחוד דארוסה, מרומזת בדברי הגר"א. נפסק בש"ע א"ע סימן ס"ב סעיף א' "צריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם הנשואין" ובהגר"א "אלא דהרמב"ם אזיל לשיטתו דחופה היינו יחוד ואסור להתייחד בלא ברכה כנ"ל ריש סימן נ"ה (שם נפסק שארוסה אסורה ביחוד) וכש"ל ר"ס ס"ו (שם מדובר שאסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה).

בירור גדר חופה ודין מסירה לבעל או לשלוחיו

יש להוסיף הסבר לנאמר לעיל לתרץ קושית השער המלך, והוא שאם לא ברכו ברכת חתנים הוי פגם והחופה אינה נחשבת ראויה לביאה, יש לומר שיסוד דין חופה הוא שהיא המתירה הביאה, וכדברי הגר"ח שויבאו להלן, ומכיון שחז"ל קבעו שכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, לכן אם לא ברכו אין בכח החופה להתיר ביאת הבעל באשתו. יש לחלק למשל בין מסירת האשה לבעלה או לשלוחיו המקנה לבעל זכות ירושה, לבין חופה המשנה את דינה מארוסה לנשואה. נראה לומר שהקנינים באשה הנשואה על ידי חופה נובעים מכך שהחופה מתירה האישות הביאה, ולכן בעלה יורשה או מיפר נדריה. הבית מאיר בסימן נ"ז כותב שבכח קידושין וחופה להתיר הביאה, ואף שלשיטת הרמב"ם חופת נדה אינה קונה, זה אמור רק לגבי יתר הקנינים אבל היא כן מתירה הביאה לכשתטהר, וזה בניגוד לדעת הרב המגיד. הגר"ח בחידושיו על הש"ס (מפי השמועה במס' קידושין) בסוגיא ביאה נישואין עושה או ארוסין עושה סבור דחופה מלבד שהיא קנין היא גם מעשה להתיר אשה לבעלה, ולכן אף אם ננקט שביאה חופה עושה, זה רק לגבי קנין החופה, אבל להתירה לבעלה יש צורך דוקא בחופה. לפי זה מובנת היטב סברת הבית מאיר שיתכן היתר ביאה בלי חלות קנינים באשה משום שהם שני ענינים נפרדים, וחופת נדה בכוחה להתיר הביאה לכשתטהר אבל אין בכוחה להחיל קנינים, משום שכדי

שקנינים יחולו יש צורך בחופה היכולה להתיר ביאה עכשיו. נראה שהר"ן יסבור שהנחה זו נכונה רק לגבי ברכות, משום שמטרתן להתיר הביאה, ועל כן ניתן לומר שאם לא ברכו חל עיכוב ופגם בעצם החופה שהיא כאמור אמורה להתיר ביאת בעל באשתו, אולם לגבי הדין דיש לכתב הכתובה אין קשר להתיר האישות, ולכן גם אם לא כתבו לפני החופה סבור הר"ן שאין זה פוגם בחופה שעיקרה להתיר האישות הביאה. הרמב"ם שאינו מחלק בין ברכות לכתובה, או שיסבור שגם הכתובה מהווה מתיר אישות דהרי הביאה אסורה אם אין כתובה, או שגם הוא יסבור שאם כי אין לראות בכתובה מתיר אישות, אולם מכיון שכתובת הכתובה קשורה לחופה, אם לא כותבים הוי פגם בחופה, ואינה יכולה להחשב כדבר צדדי גרידא כפי שהר"ן סבור.

לאור הנ"ל יש לתרץ קושית האחרונים על הבית שמואל, דהנה החלקת מחוקק בסימן ס"א סק"ב כותב שלדעת הרמב"ם דחופת נדה לא מהני ואין לה דין נשואה צריך לומר דמה שנפסק בסימן נ"ז שאשה שנמסרה לשלוחי הבעל אף שאח"כ נפטרה לפני כניסתה לחופה בעלה יורשה, זה דוקא כשהיתה ראויה לביאה בשעת מסירתה לבעלה, אבל אם היתה נדה, כפי שחופת נדה לא מהני, כך גם מסירתה לבעל או לשלוחיו כשהיא נדה לא מהני. הב"ש בסימן נ"ז סק"א משיג על החלקת מחוקק, וסבור שדין מסירה שאני מדין חופה, משום שבחופה אביה עמה, או שהחופה מתקימת בבית אביה, ולכן בעינן חופה הראויה לביאה, אבל כשמוסרה לשלוחים להולכה לבעלה, או אלמנה שהלכה מביתה לבית בעלה, אז מאותה שעה מחלה ירושתה לבעלה. הבית שמואל מביא ראיה מדברי רש"י "כיון דמסרה אחולי אחיל", ולכן אפילו אם היא נדה בשעת מסירתה זה מהני והבעל יורש, כי דין זה לא מתורת ביאה הוא עיי"ש (הדיון בנקודה זו ברבותינו האחרונים הובא באוצר הפוסקים בסימן נ"ז ס"ק ה'). הבעל אילת אהבים משיג על הב"ש ומקשה שלפי דברי הב"ש הסבור שהאשה מחלה מחמת קירוב הדעת בשעת מסירה לשלוחי הבעל "כ"ש שמוחלת בחופה דיש קירוב דעת טפי", ולמה א"כ חופת נדה אינה קונה. לפי מה שמוסבר לעיל יש לחלק בין חופה למסירה, חופה מכיון שבאה להתיר אישות מובן שאם היא נדה אין היתר ביאה, ולכן החופה לא מהני ואין לומר שמחלה, אולם מסירה שעיקרה מיוסדת לפעול להחיל קנינים יש מקום לומר שהיא מוחלת אף אם היא נדה דהרי מדובר בקניני ממון, ונראה שזה הסבר דברי הפוסקים הסבורים כמו הב"ש.

לפי יסור זה מסירה שונה מחופה, והיא פועלת לגבי חלות קנינים, משא"כ חופה שעיקרה להתיר האישות. יש להעיר על דברי ההפלאה בסוגיין (מח: ד"ה מתניתין מסר האב) "נראה הא דנקט שלוחי הבעל בלשון רבים משום דקיי"ל אין דבר שבערוה פחות משניים וקיי"ל הן הן שלוחיו הן הן עדיו א"כ אותן שלוחים הן הן עדי השליחות...". אמנם בסוף דבריו הוא מסופק אם נשואין זקוקין לעדים משום דאין 'חב לאחרני'. (באוצר הפוסקים סימן נ"ה ס"ק כ"ב הובאו דברי הפוסקים מהם סבורים שיש צורך בעדים לנשואין ומהם סבורים שאין צורך). וצ"ע בדברי

ההפלאה משום דאפילו ננקט דכן צריכים עדים לנשואין לחופה היינו משום דהוי דבר שבערוה, אבל מסירת האב לבעל שעדיין חסרה חופה והמסירה פועלת רק לגבי קנינים, איזה צורך יש בעדים, ומה ביאור דבריו שאין דבר שבערוה פחות משנים, וצ"ע.

חידוש בדברי רבנו מנחם ריקאנטי

בספר מאה שערים (מיוחס לרבנו מנחם ריקאנטי, נדפס בפעם ראשונה בווינציה שנת ה'ש"ג), כתוב בשער אחד ועשרים, "ואסור כל אדם לאכול מצה בערב פסח כמו שאמרו רבותנו ז"ל כל האוכל מצה בערב פסח כאילו בועל ארוסתו בבית חמיו. וכוונת המאמר הזה שמשעת איסור החמץ כאילו המצה נעשית ארוסה לאוכלה כאשה שאסורה לבעלה עד שיברך שבע ברכות כן צריך אדם לברך קודם אכילת מצה שבע ברכות שתקנו רבותנו ז"ל. וכל שכן שאסור לאוכלה קודם זמן זה כאשה פנויה שהיא אסורה". בנקודה אחת שיטתו זהה לשיטת בעל המאור סוף פרק ג' בפסחים שכתב שאיסור אכילת מצה בערב פסח הוא רק מזמן שאסורים בחמץ, אולם הבעל המאור סבור שלפני זה מותר והריקאנטי סבור שאז בודאי אסור, אם כי לא כארוסה כפי שסבורים רוב רבותנו הראשונים. יש ללמוד מדבריו שאיסור ארוסה פחות חמור מאיסור פנויה, אבל אין בהכרח סתירה בדבריו להנחה שאיסור ארוסה נמשך מאיסור פנויה. יש לציין שיטה הפוכה והיא שארוסה יותר חמור מפנויה, בשיטה מקובצת מובאת שיטת הרא"ה ושיטה אחת ברשב"א שארוסה אסורה לארוס כדין אשת איש של הזולת "וכיון דבעיא מסירה לחופה ש"מ דלא קניא ליה לגמרי הלכך הויה לה כארוסת אחר לגביה ואסירא ליה כדין אשת איש". לפנינו שלוש שיטות: שיטת רש"י שחומרת איסור פנויה וארוסה שוה, שיטת רבנו הריקאנטי שאיסור פנויה יותר חמור מאיסור ארוסה, ושיטת הרא"ה (והרשב"א בשיטה אחת) שאיסור ארוסה לבעלה יותר חמור מאיסור פנויה.

